

Skjøtselsplan for Søre Kvaløy, Hjelmeland kommune

Ryfylke Friluftsråd

Rune Søyland, april 2024

Skjøtselsplan for Søre Kvaløy, Hjelmeland kommune

Ecofact rapport: 1045

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Søyland, R. 2024. Skjøtselsplan for Søre Kvaløy, Hjelmeland kommune. Ecofact-rapport 1045.
Nøkkelord:	Svartorstrandskog, strandeng, hagemark, ask, stillehavsøsters
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8469-044-5
Oppdragsgiver:	Ryfylke Friluftsråd ved Jørn Bikset
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Rune Søyland
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Pernille Fritheim
Forside:	Strandberg på Søre Kvaløy. Alle foto i rapporten er tatt av Rune Søyland

www.ecofact.no

INNHOOLD

FORORD	2
1 INNLEDNING	3
2 PLANOMRÅDE - LOKALISERING	3
3 DATAGRUNNLAG	5
4 BESKRIVELSE AV OMRÅDET	5
4.1 NATURGRUNNLAGET	5
<i>Klimasone, berggrunn, løsmasser og skogbonitet</i>	5
<i>Topografi og landskap</i>	6
4.2 INNGREPSSTATUS, VERN OG FRILUFTSOMRÅDER	7
4.3 DAGENS OG TIDLIGERE BRUK, SAMT EKSISTERENDE TILRETTELEGGING FOR FRILUFTSLIV	7
4.4 PLANLAGT TILRETTELEGGING FOR FRILUFTSLIV	8
4.5 NATURTYPER OG VEGETASJON	10
<i>Vegetasjonstyper og arter</i>	10
<i>Viktige naturtyper og naturelementer</i>	12
4.6 MARINE NATURTYPER OG FOREKOMSTER	19
4.7 ARTSFOREKOMSTER	21
4.8 KULTURMINNER OG KULTURHISTORIE	22
5 SKJØTSELSPLAN 2024	23
5.1 MÅLSETNING FOR SKJØTSEL OG FORVALTNING PÅ SØRE KVALØY	23
5.2 SKJØTSELSPLANSKJEMA	24
5.3 BILDER FOR SKJØTSEL	28
6 REFERANSER	31
VEDLEGG METODE FOR Å BEKJEMPE VEITISTEL	32

Forord

På oppdrag fra Ryfylke Friluftsråd, ved Jørn Bikset, har Ecofact utarbeidet en enkel forvaltnings- og skjøtselsplan for Søre Kvaløy i Hjelmeland kommune, Rogaland fylke.

Planen er i hovedtrekk utarbeidet i tråd med disposisjonsplan utarbeidet av Ryfylke Friluftsråd. Befaringen ble foretatt sammen med Jørn Martin Bikset fra Ryfylke Friluftsråd som stod for båttransporten. Relevant dokumentasjon og informasjon om planlagte tiltak er mottatt av Hans Olav Sandvoll og Jørn Martin Bikset. Takk til Ryfylke Friluftsråd for transport, informasjon og godt samarbeid! Lykke til med skjøtsel og tilrettelegg på en spennende og flott øy!

Sandnes, 07. juni 2024

Rune Søyland
Miljørådgiver/naturforvalter
Ecofact

1 INNLEDNING

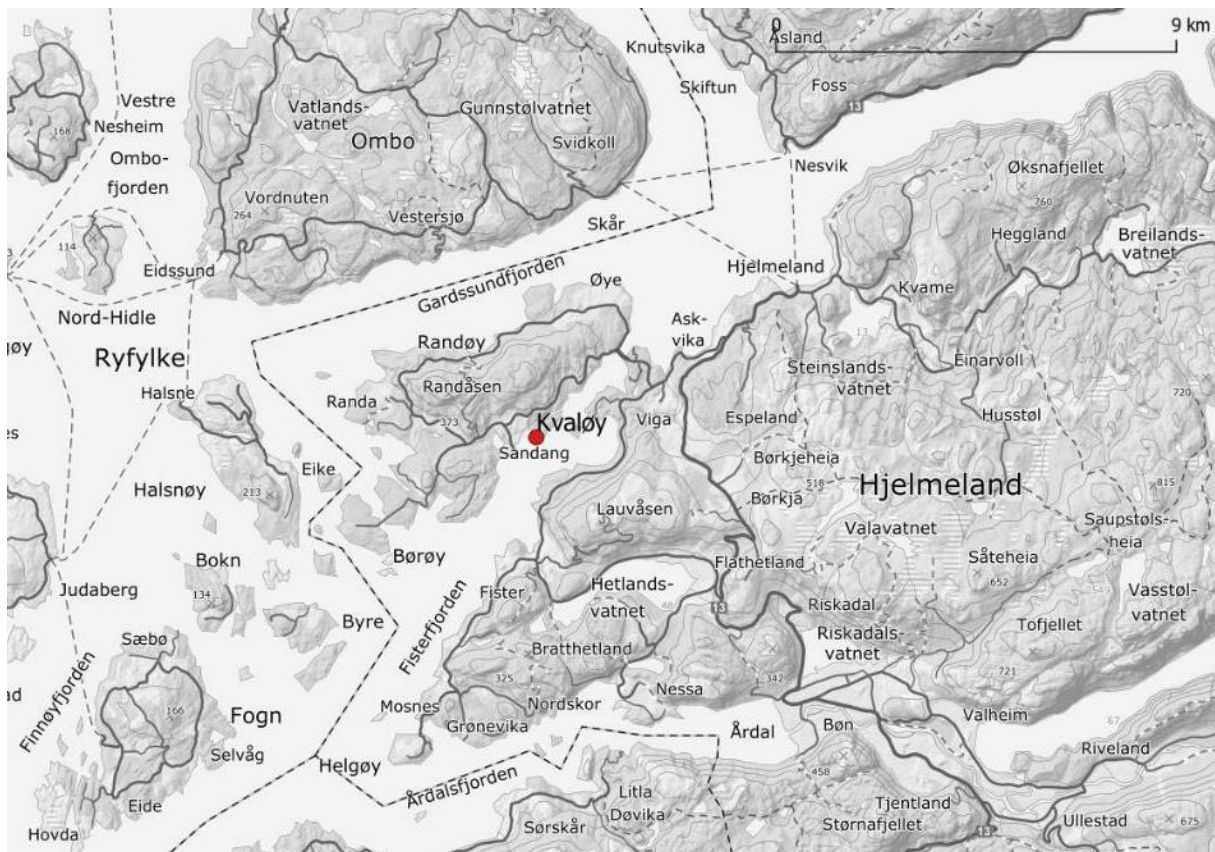
Dette er en skjøtselsplan for å tilrettelegge Kvaløy som friluftsområde. Planen beskriver i kapittel 4 friluftsområdet slik det framstår i 2023 med de natur- og kulturverdier området innehar.

Formålet med planen er å foreslå hvordan tiltak som Ryfylke Friluftsråd ønsker å gjennomføre, kan iverksettes uten at det går på bekostning av de natur- og kulturverdier som finnes i området. I kapittel 5 angis hovedmålet for friluftsområdet (se ramme under). Videre foreslås tiltak for forvaltning og skjøtsel som Ryfylke Friluftsråd kan styre etter i sitt arbeid for å utvikle og øke verdien i friluftsområdet og samtidig opprettholde eller øke verdien av natur- og kulturverdiene.

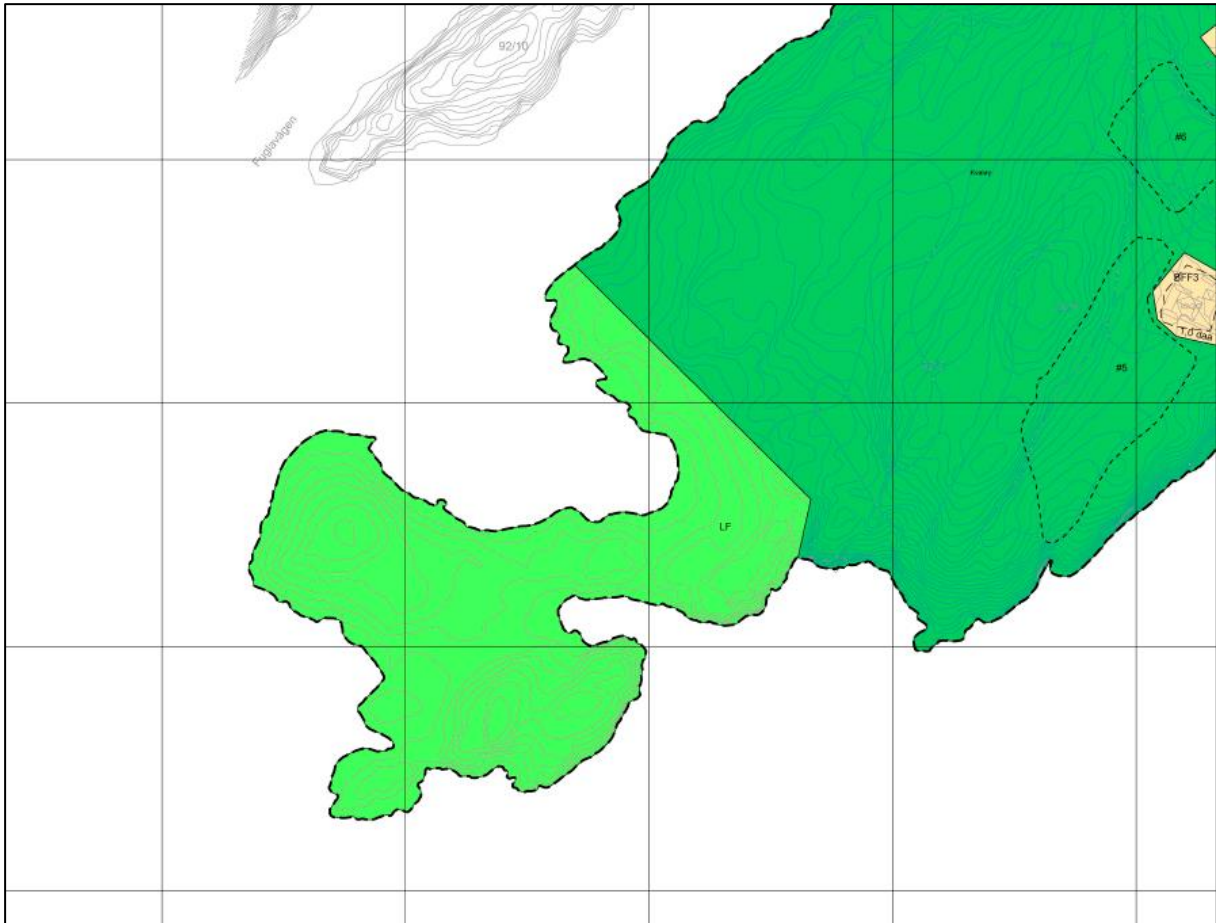
Søre Kvaløy skal være et attraktivt friluftsområde, samtidig som de biologiske verdiene tas vare på og fremheves som pedagogiske ressurser og opplevelseselementer

2 PLANOMRÅDE - LOKALISERING

Kvaløy ligger i Fisterfjorden, på sørøstsiden av Randøy i Hjelmeland kommune (figur 1). Det aktuelle området som skal tilrettelegges for friluftsliv ligger på sørvestspissen av øya. Arealet som skal tilrettelegges er begrenset, og utgjør rundt 21 daa. Kartet i figur 2 viser friluftsområdet slik det er avgrenset i reguleringsplanen.

Figur 1. Forøya ligger i Fisterfjorden mellom øyene Halsnøy, Sauøya, Byre og Børøy, langt nord og øst i Stavanger kommune.

Figur 2. Utsnitt fra reguleringsplan for Detaljregulering Kvaløy (Norconsult, vedtatt 22.02.2023). Friluftsområdet er lagt inn som LNF-område, med formål Friluftformål.

Innenfor området tillates kun enkel naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv og småbåtsaktiviteter.

Figur 3. Flyfoto over Søre Kvaløy.

3 DATAGRUNNLAG

Datagrunnlaget for forvaltningsplanen er basert på informasjon fra Ryfylke Friluftsråd, offentlig tilgjengelige databaser og registreringer, samt feltarbeid utført av Rune Søyland 05.10.2024. Hele Kvaløy er tidligere kartlagt etter Naturtyper i Norge (NiN-metodikk) i 2018, med supplerende kartlegging av hule eiker i 2020. Ingen naturtyper ble registrert ved disse to kartleggingene. Med dette som utgangspunkt ble feltregistreringen i oktober 2023 gjennomført med fokus på arter, naturtyper og andre naturobjekter uten oppretting av NiN-prosjekt i forkant. Registrerte lokaliteter er vurdert i forhold til siste versjon av Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (Miljødirektoratet, 2024).

4 BESKRIVELSE AV OMRÅDET

4.1 Naturgrunnlaget

Klimasone, berggrunn, løsmasser og skogbonitet

Søre Kvaløy ligger i *boreonemoral vegetasjonssone* og i *sterkt oseanisk seksjon* (BN-O3) (Moen, 1998). Dette er vintermilde områder med fuktig klima.

Berggrunnen i planområdet består av *Granitt-granodioritt, porfyrisk* (NGU). Dette er en relativt hard bergart som gir et forholdsvis næringsfattig jordsmonn. Løsmassedekket er oppgitt å være *bart fjell*, noe som brukes om områder som stort sett mangler løsmasser og hvor mer enn 50 % av arealet er fjell i dagen (NGU). Det er likevel større dekningsgrad av løsmasser på Kvaløy, men dekket er mange steder relativt tynt.

Den undersøkte delen av øya har dominans av furuskog, men med varierende innslag av bjørk og enkelte andre lauvtrær. Små teiger med svartorstrandskog finnes ellers. Hele arealet er registrert som lauvskog i AR5, satt til uproduktiv skog (impediment)(Nibio).

Figur 4. Hele Søre Kvaløy er registrert som uproduktiv lauvskog (impediment)(Nibio).

Topografi og landskap

Det høyeste punktet på Kvaløy er 26,9 moh, mens hele terrenget i friluftsområdet ligger fra havnivå og opp til rundt 7 moh. Skogen er variabel med i hovedsak glissen og lett å gå i. Noen partier i skogkanter mot strandberg har tett einerkratt. De åpne strandbergene er relativt slake og enkle å bevege seg på.

Kvaløy er del av *Kyst- og øylandskapet i Ryfylke* og inngår i *Fisterøyene og østlige del av Fogn* som er vurdert til verdien *nasjonalt viktig landskap (stor verdi)* i “Vakre landskap i Rogaland” (Hettervik 1995). Flere mindre og større områder i nærheten er også vurdert til *regionalt* eller *nasjonalt viktig landskap (middels eller stor verdi)*. Det dominerende landskapselementet er sjøen med øyer, holmer og skjær, samt de ytre delene langs kysten.

Friluftsområdet ligger i landskapsregion 21 *Ytre fjordbygder på Vestlandet* som strekker seg fra Ryfylkebassenget og helt nord til Romsdalsfjorden (Puschmann 2005). Regionen omfatter områdene mellom ytterkyst og innlandsfjorder, og karakteriseres av mosaikker med bart fjell som stikker fram i et ellers vegetasjonskledd landskap. Delområde 21.1 er *Ryfylkeøyene*.

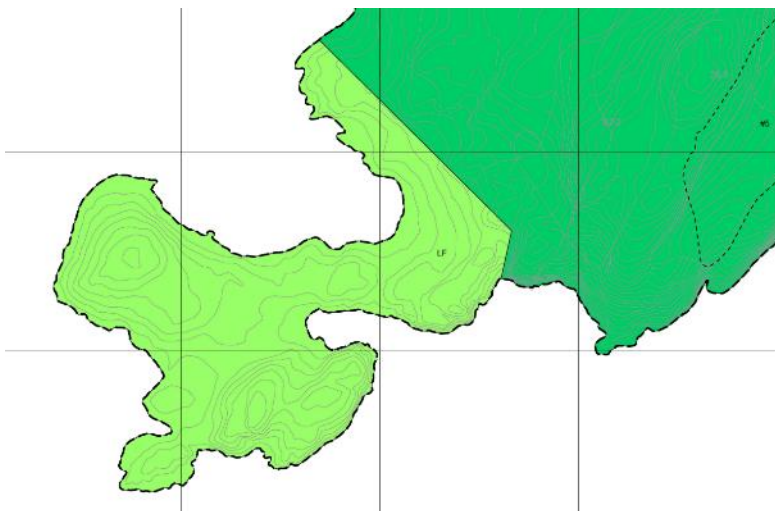
Landskapstypen er etter NIN-systemet LA-TI-K-F-9 - *Relativt Åpent fjordlandskap med bebyggelse/infrastruktur*. Dette er beskrevet slik: «Landskapstypen omfatter fjordlandskap der dalformen er relativt åpen og middels sterkt nedskåret fra omkringliggende åser, fjell og/eller slettelandskap. Landskapet har et tydelig preg av menneskelig påvirkning. Mer enn 2 km² eller mer enn en fjerdedel av området har spredt bebyggelse, gårdsbruk, næringsområder, større samferdselsanlegg, flyplasser med større gressarealer, konsentrasjoner av bebyggelse eller teknisk infrastruktur i form av grender, bygder, små tettsteder, bolig og hyttefelt».

4.2 Inngrepsstatus, vern og friluftsområder

Inngrepsfrie naturområder (INON) defineres som alle områder som ligger mer enn 1 kilometer (i luftlinje) fra tyngre tekniske inngrep. Kvaløy ligger langt fra nærmeste INON-område.

Det er ingen form for vern på øya.

Kvaløy inngår i det registrerte friluftsområdet *Fisterfjorden* (ID: FK00016142), som er registrert som *Svært viktig friluftslivsområde*. Områdetypen er *Strandsone med tilhørende sjø og vassdrag* (Naturbase).

Figur 5. I reguleringsplanen er friluftsområdet markert slik (LF).

4.3 Dagens og tidligere bruk, samt eksisterende tilrettelegging for friluftsliv

Ryfylke Friluftsråd har inngått intensjonsavtale om bruk av Søre Kvaløy til friluftslivsformål. Denne planen vil inngå i videre høringsprosess og endelig utarbeidelse av avtale.

Sørenden av øya har trolig blitt benyttet til friluftsliv sporadisk tidligere. Det er ikke brygge eller andre enkle forøyningsmuligheter, og heller ikke andre tilretteleggingstiltak. Det ble ikke

registrert spor etter friluftsbruk på befaringen, men i svartorstrandskog var det en del søppel som var skylt i land. Kvaløy har gjennom generasjoner vært i familien Kvaløys eie, og kulturlandskapet har blitt skjøttet kontinuerlig. I det aktuelle friluftsområdet er det tydelig preg av beite etter sau i grasdominerte deler av strandberg, svartorstrandskog og bjørkehage, men beitebruken er ekstensiv. Skogdelene har lite beitepreg, og beitemønsteret er nok slik at sauen beiter mest på «godplassene» mens skogen i stor grad er ubeitet. Antall beitedyr er nok også lavt i forhold til tilgjengelig beite, og trolig også lavere enn tidligere. Beitebruken med sau vil fortsette som tidligere.

4.4 Planlagt tilrettelegging for friluftsliv

I reguleringsplanen er særlig disse bestemmelsene relevante for friluftsliv:

«3.1.1 Fellesbestemmelser for landbruks-, natur- og friluftsmål

- *Landskapets karakter og vegetasjon skal bevares.*
- *Det kan opparbeides og drives vedlikehold av stier med enkel standard for adkomst til fritidsbebyggelse og brygge. Stiene skal tilpasses eksisterende terreng.*
- *Trær skal sikres i anleggsperioden.*
- *Det tillates ikke tiltak i strandsonen.»*

«3.1.3 Friluftsområde (LF)

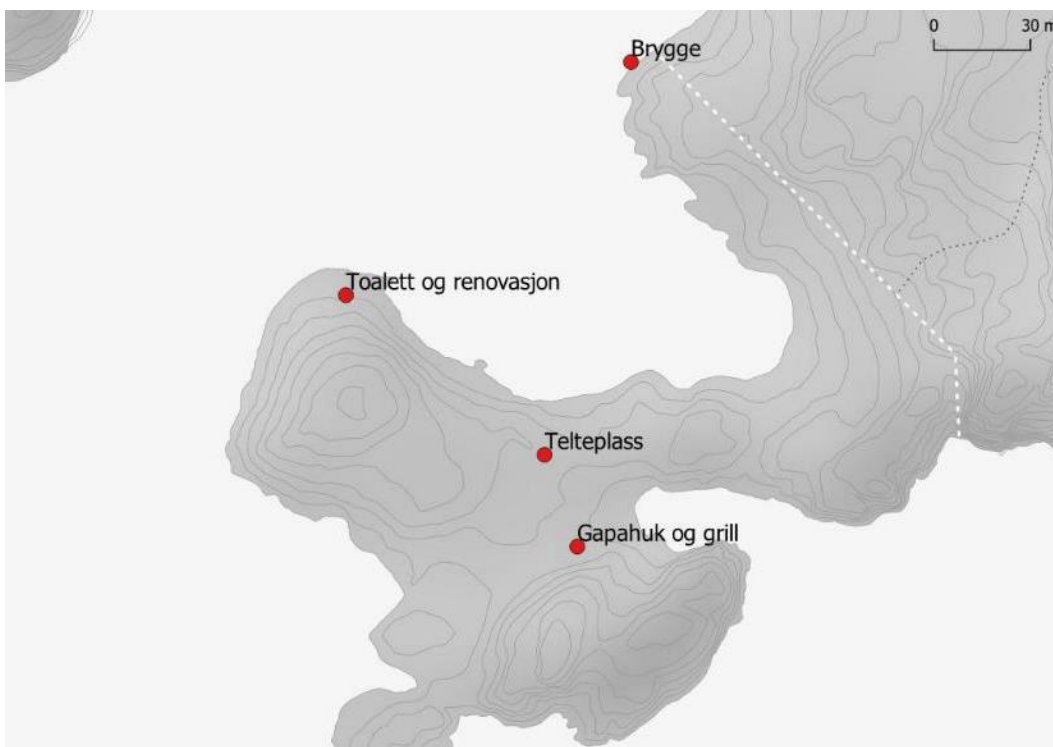
- *For området tillates enkel naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv og småbåtsaktiviteter med etablering av kun ei felles anløpsbrygge, toalett og gapahuk. Max storleik brygge 30 m², toalett 10 m², gapahuk 10 m². Alle tiltaka skal oppførast i naturtilpassa materialer og fargeval.*
- *Før området kan tas i bruk til friluftsmål skal det utarbeides en forvaltningsplan /skjøtselsplan: denne skal sendes til utale hos relevante parter, som Fylkeskommunen, Statsforvaltaren, Fiskeridirektoratet, grunneigar og berørte partar. Planen skal godkjennast av Hjelmeland kommune før tiltak kan iverksetjast. Planen skal vise eventuell brygge og bygg som ønskes etablert, med komplette tegninger som dokumenterer plassering, størrelse og utforming. Brygga skal ikkje plasserast slik i konflikt med tareskog eller ålegras.*
- *Tiltak i sjø skal tiltakene forelegges Stavanger Maritime Museum iht. bestemmelse 6.3»*

«6.3 Før tiltak i sjø

Før tiltak i sjø i f_VS skal disse forelegges Stavanger Maritime Museum og eventuelle marinarkeologiske registrering være gjennomført før tiltakene kan iverksettes, jf kulturminneloven § 9,10, 14.»

Figur 6. Foreløpig plan for brygge, toalett, telteplass og gapahuk/grill. Fra disposisjonsplan/intensjonsavtale. Det er i ettertid vurdert at brygge trolig bør ligge på nordsiden av bukta, som vist i figur under. Det er også mulig at toalett og renovasjon bør flyttes nær brygge, men begge løsninger vil fungere.

Figur 7. Foreløpig plan for plassering. Det er mulig at toalett og renovasjon flyttes nord til brygge. Ryfylke friluftsråd planlegger også for kajakklanding på egnet sted.

4.5 Naturtyper og vegetasjon

Vegetasjonstyper og arter

Vegetasjonstypene her er beskrevet etter Bratli m.fl. (2019), og verdifulle naturtyper er vurdert etter Artsdatabanken (2024). Det er ingen tidligere kartlagte naturtyper på Kvaløy. På nordre del av øya er det i forbindelse med reguleringsplanen lagt inn *hensynssone bevaring* for eiketrær. Dette er ikke eiketrær som er registrert som naturtypen *hul eik* i naturtypekartlegging, og de er dermed av begrenset størrelse og/eller mangler hulrom for å kvalifisere for naturtypen. Det ble ikke registrert eiketrær i friluftsområdet.

I 2020 ble det gjennomført NiN-kartlegging på Randøy inkludert Kvaløy i prosjektet *Supplerende kartlegging av hol eik på Randøy* (Naturbase). Ingen eiker eller andre naturtyper ble registrert på Kvaløy. Det er heller ikke registrert naturtyper etter DN-håndbok 13 på øya. Ingen myrrealer eller andre relevante registreringer av naturverdier foreligger.

Arealet er skogkledd, og er i sona mot vannet åpnere med nakent berg og smale soner med strandeng. Øya var også tresatt i 1959 (Norge i bilder), men det ser ut til å ha kommet inn mer lauvtrær nå. Generelt er ikke trærne veldig store, men svartorstrær i to mindre lokaliteter med svartorstrandskog har en viss størrelse og velutviklede sokler (vid nedre del av stammen mot marka). Enkelte litt større furutrær finnes ellers spredt, men ingen veldig store. Det meste av skogen med noe løsmassedekke og tettest tresjikt er av typen Blåbærskog (T4-C-1), mens de tørreste delene av furuskogen er Lyngskog (T4-C-9). Det er hogd noe i deler av blåbærskogen.

De små forekomstene av svartorstrandskog kommer inn under vegetasjonstypen *Saltpåvirket strand- og sumpskogsmark* (V8-C-3). Særlig den største lokaliteten har mange av de karakteristiske artene for typen, som klourt, skjoldbærer og mjøduert. Utformingen er ikke helt entydig, og litt mer krevende arter som skogfiol og gjøkesyre vokser også her, samt små trær av ask (rødlistet som sterkt truet). I denne største lokaliteten står de fleste av de store svartortrærne med tydelig sokkel, som er typisk i saltpåvirkede lokaliteter.

Potensialet for epifytter på eldre trær og skogsmiljø med kontinuitet virker begrenset. Det ble særlig søkt spesielt etter lav i svartorstrandskogene, men ingen sjeldne arter ble påvist.

En del tette einerkratt kan tyde på at kulturpåvirkningen har vært sterkere før, og at tidligere beitede arealer i større grad har grodd igjen.

De ytre strandbergene er nesten vegetasjonsløse med noe lav og enkelte mosearter. Disse ytre sonene mot sjøen kommer inn under *Kalkfattige strandberg* (T6-C-1). I sona mellom disse nakne strandbergene og skogkledd belte innenfor, finnes det en del av *Åpen kalkfattig grunnlendt lyngmark* T2-C-1 og nakent berg (T1). Her finnes det noe røsslyng, men også småsyre, krekling, tyttebær og bråtestarr, som er ganske tørketålende arter. Deler av denne sona har et visst innslag av semi-naturlige arter, slik som fyllblom, ryllik, harestarr og rapp (sp.). Artssammensetningen er enkelte steder slik at det i noen grad inngår semi-naturlig eng i områdene. Her er ikke tydelige utforminger, men *Kalkfattig tørreng med klart hevdpreg* (T32-

C-12) kan være aktuell. Innslag av finnskjegg, småsyre og tepperot kan tilsi dette. Kystbergknapp forekommer ellers i flere av disse vegetasjonstypene.

Tydeligst semi-naturlig preg er det nok på en bjørkehage, der det er dominans av sølvbunke og engkvein, og innslag av finnskjegg og knegras. Denne delen ligger nok nærmest *Kalkfattig eng med klart hevdpreg* (T32-C-2).

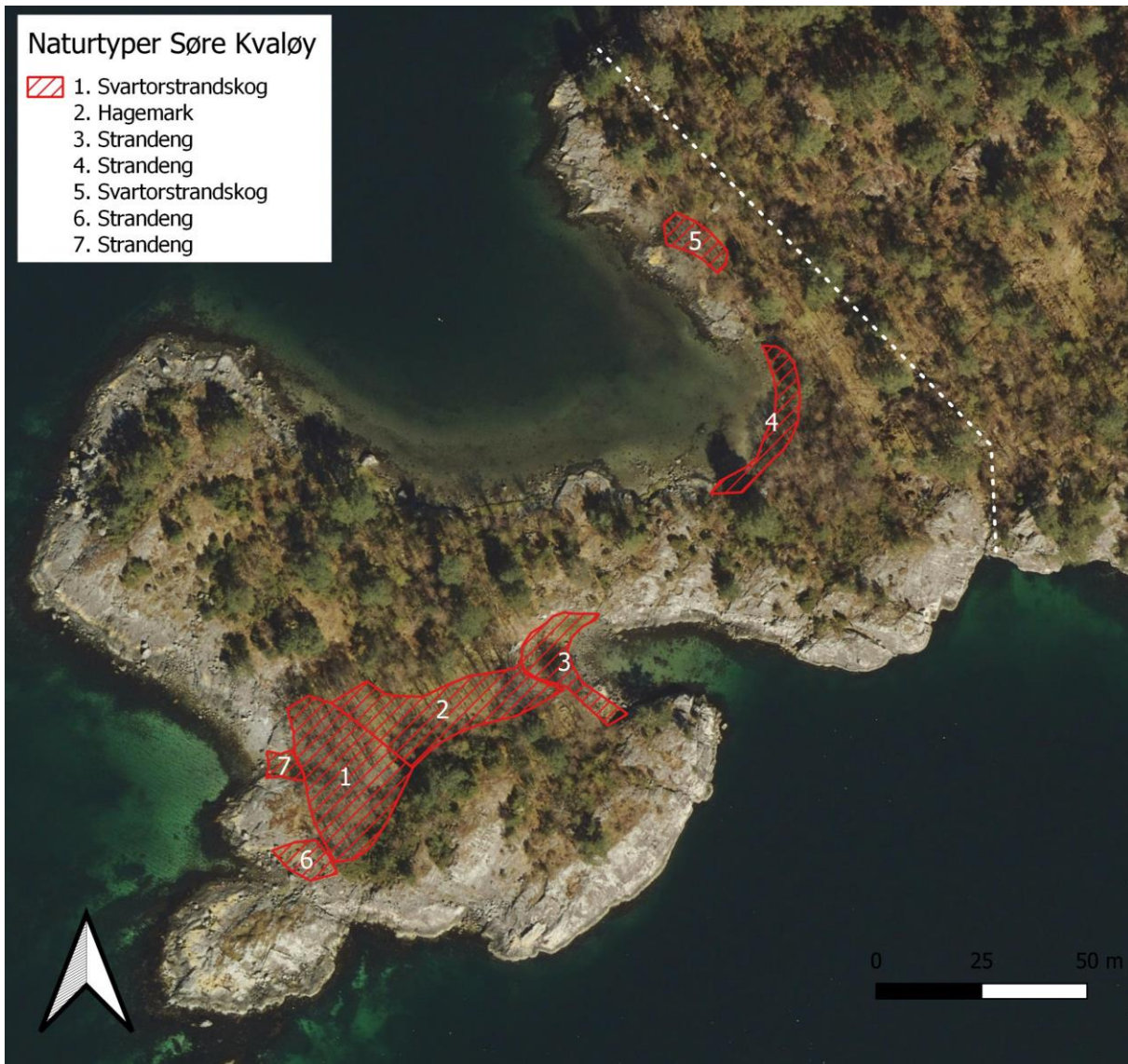
De små og smale sonene med strandeng er av typen *Nedre semi-naturlig strandeng* (T33-C-1), mens helt nederste og oftest overskylte deler er av typen *Strandenger i nedre og midtre geolitoral* (T12-C-1). Sistnevnte type er dominert av salttolerante arter som saltsiv, saltgras (sp.) og strandkryp.

Det finnes også små forekomster av grusstrand, som hører inn under utformingen *Stein- og grusstrender og strandlinjer i pionerfase i supralitoral* T29-C-5. Dette er grusstrand tilnærmet uten vegetasjon.

Befaring ble foretatt på et tidspunkt hvor beitemarksopp kunne blitt observert, men ingen ble funnet. Nærmere undersøkelser tidligere i feltsesongen kunne trolig ha avdekket flere arter, men potensialet for funn av sjeldne arter er trolig noe begrenset.

Ved feltkartleggingen ble det ikke påvist noen fremmedarter på land, som må fremheves som positivt og ganske uvanlig ved slike undersøkelser.

Viktige naturtyper og naturelementer

Figur 8. Naturtypene svartorstrandskog, hagemark og strandeng finnes i området. Etter Miljødirektoratets instruks (2024) er det kun lokalitet 2 som er stor nok til å kvalifisere for registrering. De små lokalitetene har likevel lokal verdi og spesielt artsinventar som skiller seg fra øvrig natur på øya.

Avgrensning og beskrivelse av naturtyper i denne forvaltnings- og skjøtselsplanen bygger på egne observasjoner under befaringen og følger Miljødirektoratets kartleggingsinstruks for 2024 (Miljødirektoratet 2024). Minsteareal påvirker hvilke lokaliteter som tas ut etter NiN-metodikk (Miljødirektoratet, 2024). Naturtypenes rødlistekategori er etter Artsdatabanken (2018). Flere mindre lokaliteter med strandeng A5 (rødlistet som sårbar) og saltpåvirket svartorstrandskog E14.3 (rødlistet som nær truet) finnes i området. Sistnevnte naturtype er 1 av 3 naturtyper under Strandsumpskogsmark (E14). Naturtypen ble i 2018 omtalt som Saltpåvirket svartorskog. Miljødirektoratet (M-2209/2024) har satt et minsteareal på 1000 m² for denne naturtypen, og de to små svartorstandskogene skal dermed ikke registreres etter NiN-metodikken. Den største av lokalitetene er rundt 700 m². Lokalt utgjør disse likevel viktige biotoper med svartortrær av en viss alder og størrelse, samt et spesialisert artsinventar. Lokalitetene må vurderes som

spesielt viktige habitater for både fuglearter og insekter, og kan også være viktige for lav. Særlig den største lokaliteten bør bevares og få utvikle seg videre.

Figur 9. Lokalitet 1 er svartorstrandskog. I forkant av skogen er det to små strandenglokaliteter (lokalitet 6 og 7). Det er viktig å opprettholde passasje for sjøvann her ved flo sjø, slik at saltvannspåvirkningen på lokaliteten opprettholdes.

Figur 10. Fra lokalitet 1.

Det er flere små strandenger i friluftsområdet. Disse vurderes først og fremst å være *strandeng* (A5), og ikke *semi-naturlig strandeng* (D3). Lokalitetene er i hovedsak smale soner med salttolerant vegetasjon (Strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1)), uten semi-naturlige arter. Fire av lokalitetene med strandeng er markert i naturtypekartet, men alle er mindre enn minstearealet på 250 m². De to største lokalitetene er begge over 200 m². Det er noe beitepåvirkning men det er først og fremst saltvannspåvirkningen som bestemmer artssammensetningen i strandengene.

Figur 11. Lokalitet 4 er strandeng.

Bjørkehagen nord for den største svartorstrandskogen kvalifiserer for naturtypen *Hagemark* (D2.2.1), som er underordnet naturtypen Naturbeitemark (D2.2.). Dette er den eneste lokaliteten som kvalifiserer som naturtypelokalitet ut fra størrelsesbegrensningen i kartleggingsinstruksen. Bjørkeetrærne har noe begrenset størrelse, men vegetasjonen tilsier at dette er ugjødslet seminaturlig mark, og tresettingen tilsier hagemark. Registrert artsinventar var begrenset, og med få habitatspesifikke arter. Betydelig innslag av finnskjegg, også i overganger mot strandeng og delvis i strandberg, sammen med fravær av mindre busker og trær, tilsier at beitebruken har vært kontinuerlig. At skogsarealene samtidig har lite beitepreg og er ganske tette, tilsier at beitebruken på øya trolig var mer omfattende tidligere. Hagemarka får *moderat kvalitet* etter kartleggingsinstruksen (ikke publisert i NiN-web). Tilstanden er *god*, siden det er ekstensivt beitepress i en intakt lokalitet (ikke gjengrodd), og med fravær av fremmede arter og ingen spor etter gjødsling. Samtidig får lokaliteten *lite* på naturmangfold, ut fra liten størrelse, få habitatspesifikke arter og mangel på rødlistearter. Øvrige kvaliteter som kan trekke opp mangler også.

Figur 12. Lokaltet 2 er hagemark. Hagemarka er den eneste av lokalitetene som kvalifiserer som naturtypelokalitet etter instruksen. Bjørketrærne er ikke spesielt store og trolig ikke veldig gamle. Selv om lokaliteten kvalifiserer etter metodikken vurderes den skjønsmessig å være mindre interessant og viktig enn både svartorstrandskog og strandenger.

Figur 13. Lokaltet 3 er strandeng.

Figur 14. Det ble ikke vurdert å være gammel furuskog i området, men enkelte eldre trær slik som dette finnes. Under treets skjermende greiner kan det være aktuelt å lage en rasteplass eller teltplass, samtidig som treet bevares.

Det inngår en del furu i blandingsskogen, men ingen rene partier med furuskog. Det er enkelte spor etter hogst i området. Trærne er ellers ikke gamle nok til å tilfredsstille kravene til naturtypen *gammel furuskog*. Enkelte større furutrær finnes imidlertid, og disse er bevaringsverdige både som landskapselementer og som gamle trær som har og på sikt vil få ytterligere verdi som mikrobiotoper for mange arter. Ett tre er markert spesielt i skjøtselskart, ellers bør alle store furutrær bevares om mulig. I begge lokalitetene med svartorstrandskog er det flere svartortrær med grov sokkel. Dette er en typisk form trærne utvikler i saltpåvirkede lokaliteter, og trærne kan være eldre enn størrelsen skulle tilsi. Enkelte sjeldne arter er også knyttet til basisen av slike svartortrær. Lokalitetene med trærne samt frittstående slike svartortrær bør bevares så langt som mulig.

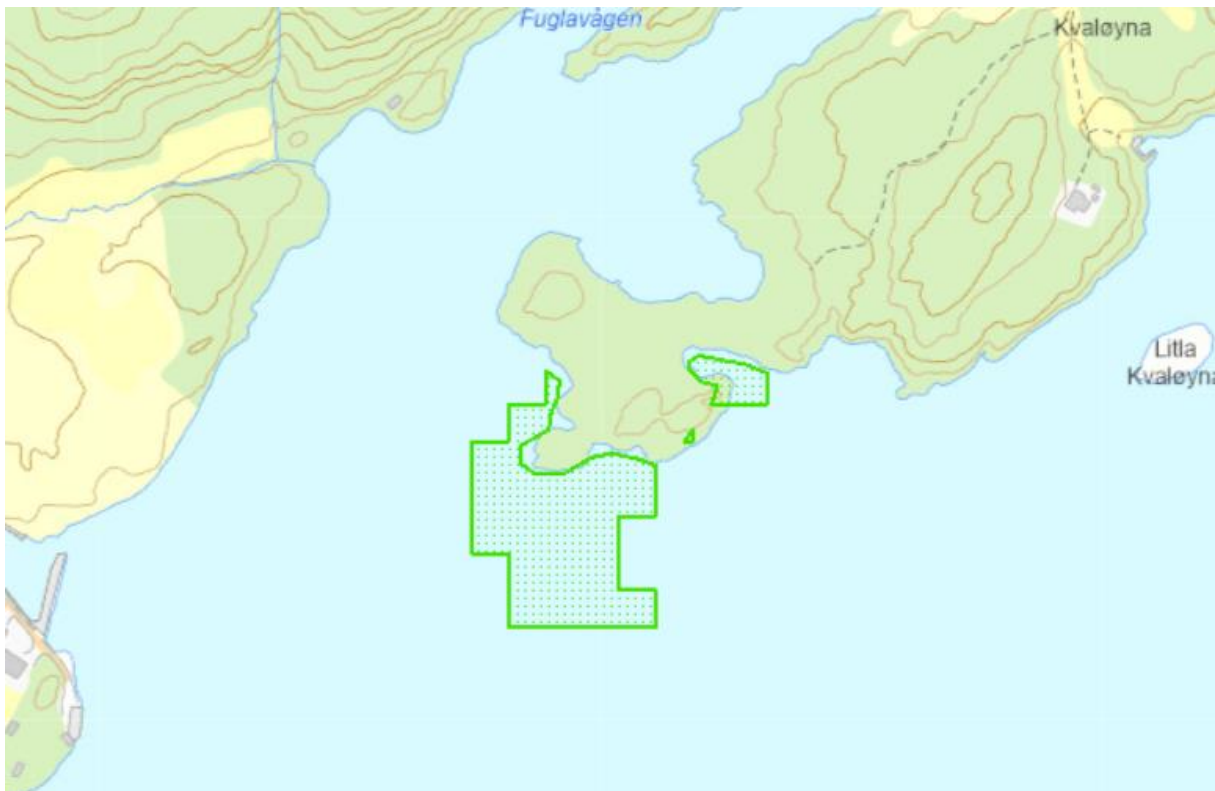
Figur 15. I søndre del av området ble det funnet ei stor maurtue. For å forebygge konflikt kan det være en fordel å lede stinett og enkle tilrettelegginger utenom denne.

Figur 16. Svartor med grov sokkel i lokalitet 1. Generelt bør slike spesielle svartortrær tas vare på.

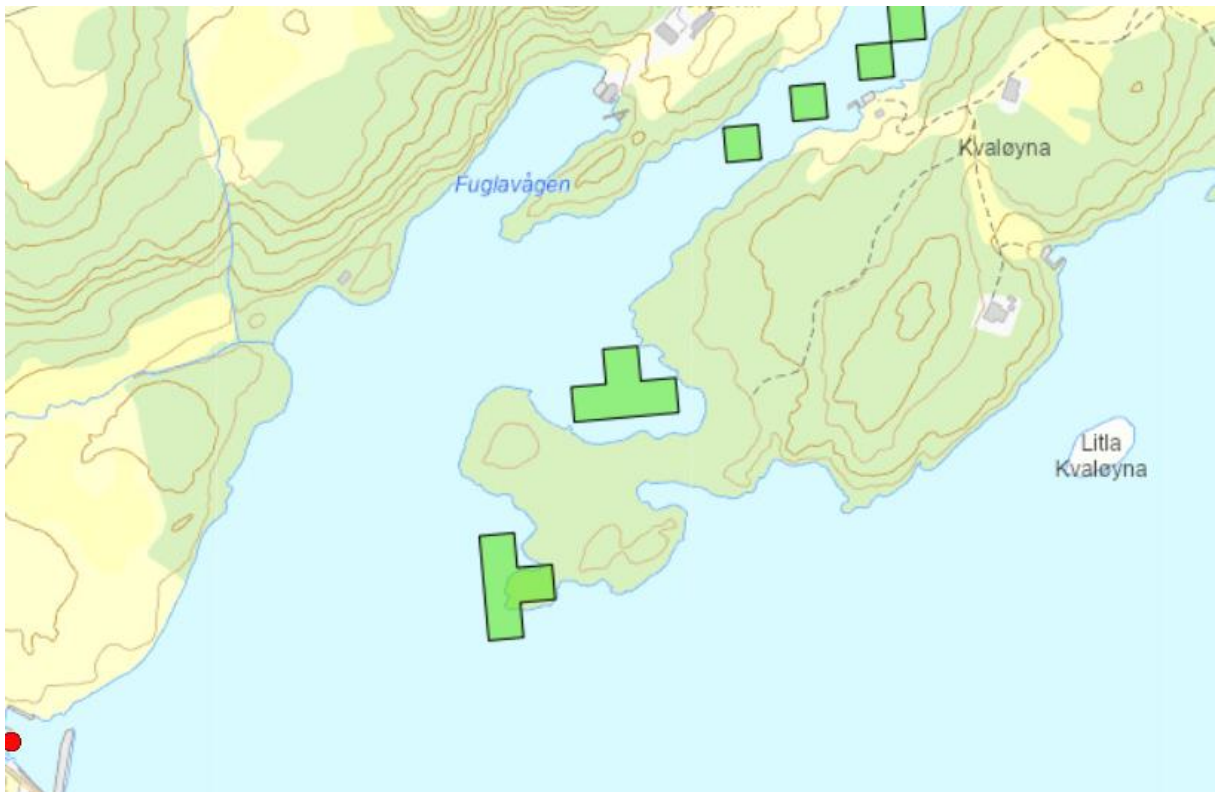
4.6 Marine naturtyper og forekomster

Selv om det tidligere ikke er registrert naturtyper på land, er det områder med den marine naturtypen *Større tareskogforekomst* ved øya (Naturbase, modellerte data, figur 17) og det er også modellert ålegrasenger to steder rundt søndre del av øya (Temakart Rogaland, figur 18). Registreringene er modelleringer som ikke alltid sammenfaller ikke alltid med reelle forekomster. Datasettene tilsier likevel at disse naturtypene kan finnes i større eller mindre deler av modellerte arealer. Hele arealet rundt søndre del av øya er også registrert som lokalt viktig gyteområde for torsk (figur 19).

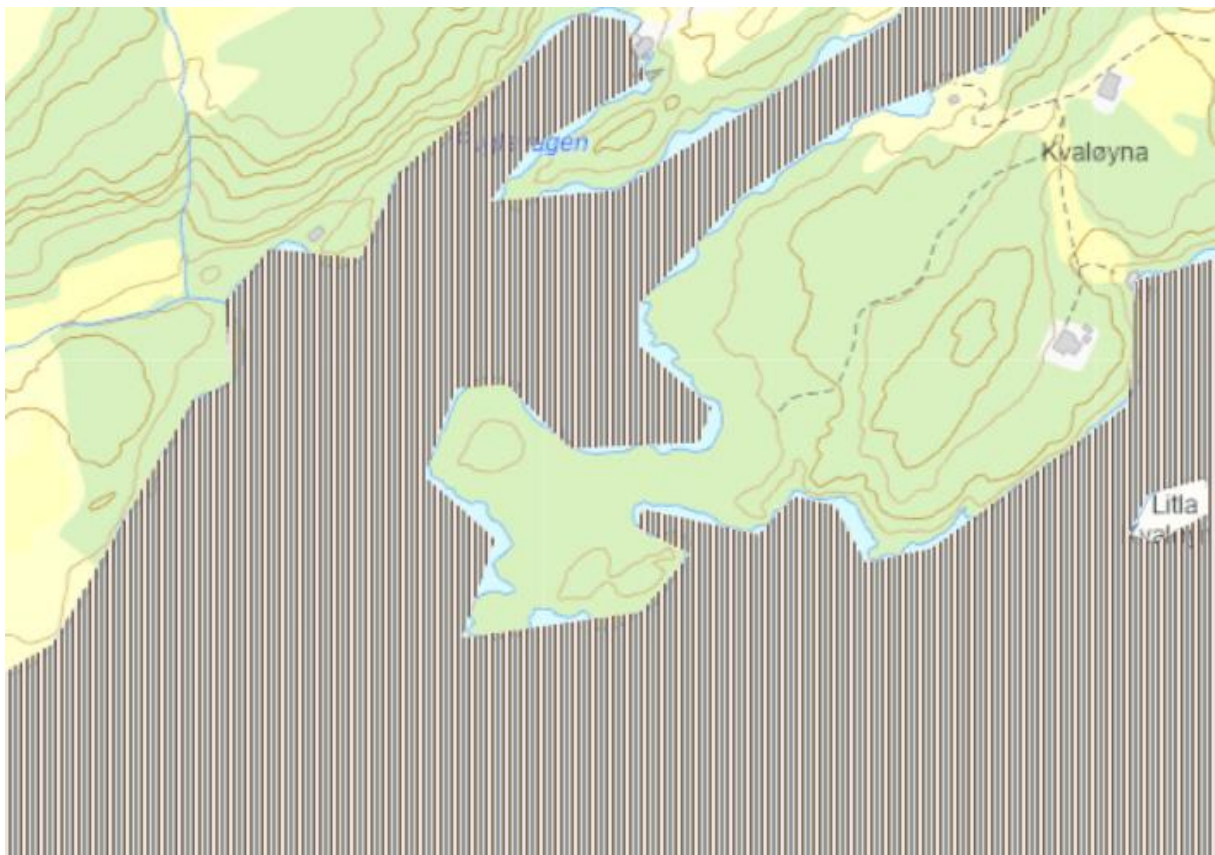

Figur 17. Den marine naturtypen *Større tareskogforekomst* (BM00102574) er registrert i 2015, med utforming sukkertare. Lokaliteten har verdi Svært viktig (A). Den overlapper også med et viktig gytefelt for torsk verifisert av Havforskningsinstituttet. Kilde: Naturbase.

Den planlagte bryggeplasseringen nord i området er ikke i konflikt med synlig tareskog eller ålegraseng.

Figur 18. Ålegrasenger etter NIVAs modellering. Kilde: Temakart Rogaland.

Figur 19. «Moldafalla» er registrert som et lokalt viktig gyteområde for torsk. Registrert av Havforskningsinstituttet. Kilde: Naturbase

4.7 Artsforekomster

Det ble registrert noen få små asketrær (sterkt truet) i den ene svartorstrandskogen (lokalitet 1), ellers ble ingen rødlistearter registrert, med unntak for at flere storskarv (nær truet) ble sett i nærområdet. Tidspunktet var gunstig for beitemarkssopp, men ingen arter ble registrert. Noen ordinære sopparter ble registrert i skogen og på trær.

Det ble søkt etter lavarter på eldre trær av svartor i svartorstrandskog, men ingen sjeldne arter ble registrert. Det ble ikke søkt spesielt etter rødlistede mosearter.

Det er registrert flere rødlistede fuglearter på Kvaløy og nærområdet, alle registreringer hentet fra Artskart:

Lomvi (sterkt truet) (Pål Vasseng, 8. oktober 2022), gråmåke (sårbar) (Rune Zakariassen, 11. juli 2010, Rune Zakariassen og Anne Stine Zakariassen, 7. okt 2016), grønnfink (sårbar) (Rune Zakariassen m.fl., 19. jul 2013), tårnseiler (nær truet) (Kristoffer Bøhn, 15. jul 2019), storskarv (nær truet) (Rune Zakariassen og Anne Stine Zakariassen 7. okt 2016) og tjeld (nær truet) (Rune Zakariassen m.fl. 19. jul 2013). Andre arter som er observert er blant annet gråhegre, gråsisik, løvmeis, strandsnipe, spettmeis og gråspett. Av rødlistede arter er det sannsynlig at grønnfink kan hekke på øya, og tjeld kan også tenkes å hekke i de åpne delene lengst sør. Generelt gjelder det at økt ferdsel vil påvirke hekkemuligheter og hekkesuksessen for mange arter negativt.

Flere vanlige arter av spurvefugler og spetter hekker nok på øya. Sannsynligvis hekker også strandsnipe. Det er ikke kjent at andre vadefugler eller måkearter hekker her, og trolig er skogen for tett og nær innpå de åpne strandbergene for mange måkefugler. For de fleste av artene som er ført opp med aktivitet i Artskart er disse lagt inn som *næringssøkende*.

Ifølge viltforvalter hos Statsforvalteren er det ingen registreringer av sensitive viltarter innenfor 1 km radius fra Kvaløy.

Av fremmedarter ble ingen karplanter registrert på undersøkte landarealer. Fremmedarten stillehavsøsters SE (Anders Jelmert, 25. august 2017, Artskart) er registrert i bukta hvor brygge er planlagt. Japansk drivtang SE (1. august 2018) er ellers registrert litt lenger nord ved øya, i Smalsund. Det er sannsynlig at begge disse artene kan en viss utbredelse i området, og for friluftsb Bruken utgjør stillehavsøsters en risiko for badende ved at skallene er svært skarpkantede.

I områdene med seminaturlig preg er det svært lite av problemarter. Kun ett sted ble det registrert en liten forekomst av veitistel. Spredning av denne kan være negativt både for friluftsb Bruken og evt. fremtidig beitebruk, og det anbefales derfor at denne bekjempes for å unngå spredning.

4.8 Kulturminner og kulturhistorie

Det er lite informasjon å finne om Kvaløy. Det er ingen registreringer av automatisk fredete kulturminner eller SEFRAK-bygninger på øya (Temakart Rogaland).

På den sørlige delen av øya er det få kulturspor, med unntak av at vegetasjonen har noe beitepreg. Øya skal ha blitt fraflyttet tidlig på 1940-tallet (Norconsult, 2023). I detaljreguleringen er det vist til flere områder med mulighet for funn av fornminner, alle nord for det aktuelle friluftsområdet.

5 SKJØTSELSPLAN 2024

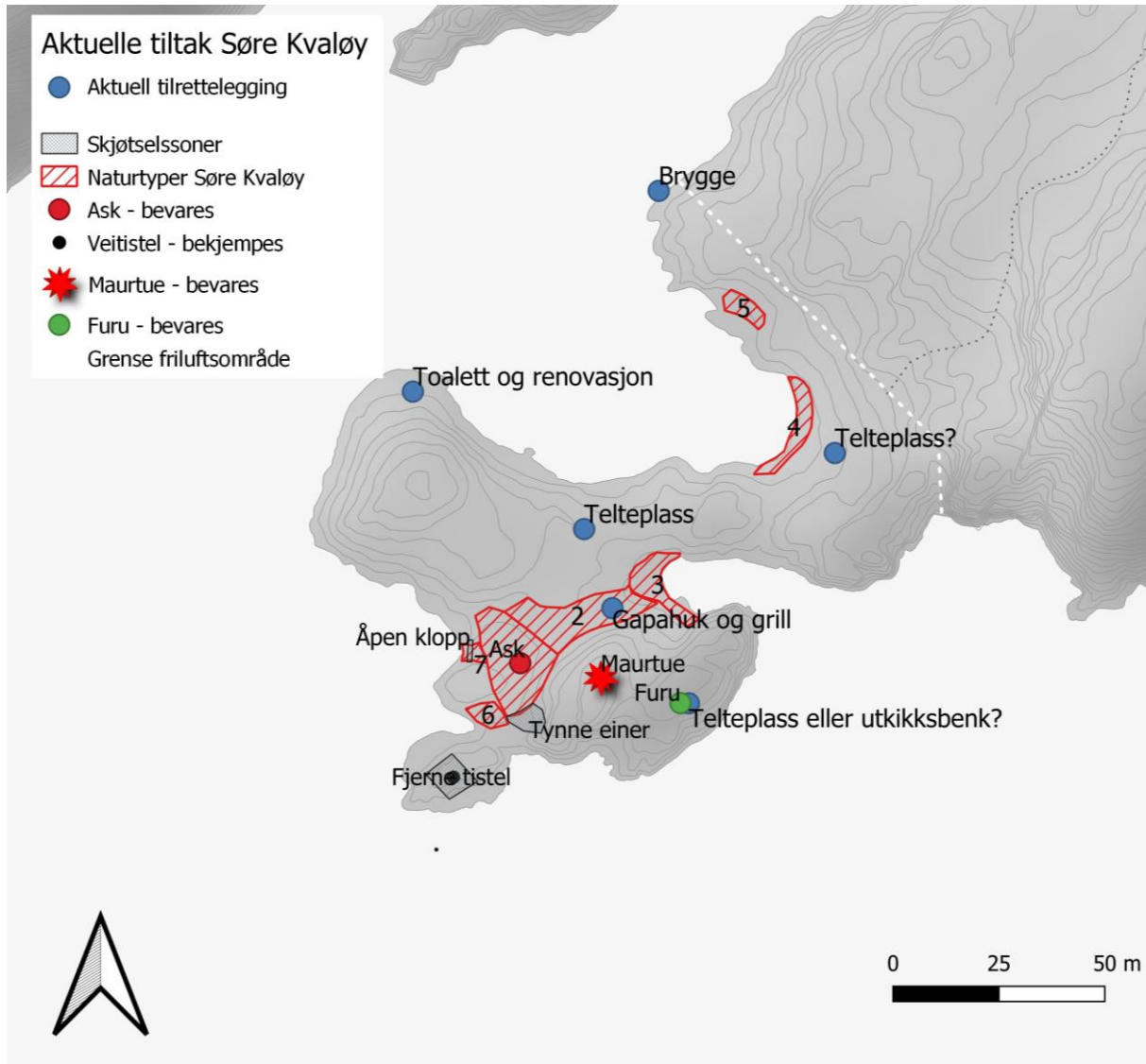
5.1 Målsetning for skjøtsel og forvaltning på Søre Kvaløy

Søre Kvaløy skal være et attraktivt friluftsområde, samtidig som de biologiske verdiene tas vare på og fremheves som pedagogiske ressurser og opplevelseselementer.

Delmål og tiltak er listet i skjøtselsplanskjemmet i avsnitt 5.2. Plan for plassering av enkel infrastruktur for friluftsliv er vist i figur 6, 7 og 20. Ivaretagelse av naturverdiene på Søre Kvaløy handler i stor grad om å unngå tiltak direkte i naturtypelokalitetene, og å unngå negative påvirkninger ved bruk. Dette sikres i stor grad ved å tilrettelegg og kanalisere ferdsel og bruk på en god måte. Skjøtsel begrenser seg i stor grad til rydding av avfall. Videre må det sikres at friluftsb Bruken fungerer godt sammen med videreføring av lett beitebruk. Nærmere kartlegging av fremmedarten stillehavsøsters kan tilsi behov for bekjempelsestiltak. Stillehavsøsters kan utgjøre en risiko for badende på grunne områder, ved at skallene er svært skarpe. Japansk drivtang finnes også i området, men det er ikke kjent metoder for å bekjempe denne arten som opptrer i uhåndterlige mengder. En liten forekomst av veitistel bør også bekjempes før denne får spredt seg og gjør problemet større.

Tiltakene er ført opp med 1. og 2. prioritet, og gjenspeiler først og fremst at noen tiltak bør gjennomføres før andre.

Det er ikke lagt inn trase for stinett i planen. Området topografi avgjør i stor grad hvor stinettet bør legges, samtidig som det bør tas hensyn til naturtyper som kan være utsatt for tråkk og slitasje.

Figur 20. Forslag til lokalisering av tiltak er kun veiledende. Det som er viktig er i størst mulig grad å unngå unødig slitasje i viktige naturtyper og ved rødlistearten ask.

5.2 Skjøtselsplanskjema

SKJØTSELSPLAN FOR SØRE KVALØY			
DATO skjøtselsplan: Mai 2024	UTFORMET AV: Rune Søyland		FIRMA: Ecofact AS
UTM WGS 84 32 N: N: 6566132 Ø: 322343	GNR/BNR. 92/2	AREAL nåværende: Ca. 21 daa	Del av verneområde? Nei
HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN:			
Søre Kvaløy skal være et attraktivt friluftsområde, samtidig som de biologiske verdiene tas vare på og fremheves som pedagogiske ressurser og opplevelselementer.			
DELMÅL FOR FRILUFTSLIV			
1. Området bør holdes rent for alle typer avfall.			
2. Søre Kvaløy bør være lett tilgjengelig med god ilandstigning/gjestebrygge.			

3. Det bør være god informasjon om friluftsområdet.
4. Det bør tilrettelegges for et enkelt friluftsliv.

DELMÅL FOR NATURTYPER OG ANDRE AREALER

5. **Informasjon om naturverdier** som skal bevares skal være lett tilgjengelig og tydelig
6. **Skog og vegetasjon** bevares som i dag, med unntak som beskrevet i denne planen
7. **Svartorstrandskog** (1) bevares uten inngrep og tilrettelegging
8. **Hagemark** (2) bevares delvis som i dag men med enkle tilrettelegginger
9. **Strandeng** (3) bevares uten inngrep
10. **Strandeng** (4) bevares uten inngrep
11. **Svartorstrandskog** (5) bevares uten inngrep
12. **Strandenger** (6 og 7) bevares, med enkel klopp-/brøløsning eller hoppesteiner som sikrer vanngjennomstrømming til svartorstrandskog(1)
13. **Store trær-** furutrær, svartortrær med grov sokkel, søyleeiner og asketrær (også små) bevares

DELMÅL FOR KULTURHISTORIE

14. Kvaløys historie bør formidles via informasjon på skilt og relevante nettsteder

TILLEGGSMÅL FOR ARTER

15. Rødlstearten ask (sterkt truet) bevares der den finnes og får spre seg fritt i området
16. Alle svartortrær med velutviklet sokkel bevares
17. Dersom fremmedarter etablerer seg på land må disse bekjempes
18. Problemarten veitistel bør bekjempes og spredning unngås
19. Fremmedarten stillehavsøsters (svært høy risiko) skal bekjempes i hele friluftsområdet

AKTUELLE TILTAK:**PRIORITET****TILTAK FOR FRILUFTSLIV**

1. Avfall bør ryddes systematisk en gang i året og sporadisk ved behov i hele friluftsområdet. Strandenger og den største svartorstrandskogen er utsatt for å få mye avfall skylt på land fra sjøen.	1
2. Brygge etableres ved angitt plassering. Det bør vurderes om flere fortøyningsbolter skal etableres på andre steder	1
3. Informasjonsskilt om regler og praktiske forhold, natur, kulturhistorie, beitebruk og eventuell båndtvang bør settes opp ved brygga. Sjekkes jevnlig, men fornyes bare ved behov.	2
4. Øvrige tilrettelegginger for friluftsliv bør inkludere:	
• Fortøyningsbolter bør finnes flere steder	2
• Renovasjonssystem bør etableres ved brygga eller lett tilgjengelig med Friluftsrådets båter	1
• Toaletter bør etableres nær brygga eller lett tilgjengelig med Friluftsrådets båter	1
• Gapahuk og grillplass etableres i lysåpen hagemark. Plassering kan finjusteres slik at få eller ingen store bjørketrær må felles.	2
• Telteplass er planlagt på ett sted, der det kun vil være behov for lett rydding og noe planering av tuer etc. Lett rydding kan lage teltemuligheter flere steder, blant annet under stor furu og i østre del av friluftsområdet, se forslag i kart. Ellers er det sannsynlig at noen vil telte i hagemarka nær gapahuk, og dette vurderes som lite problematisk i forhold til påvist arts mangfold.	2
• Rasteplass eller bare benker med utkikksmulighet kan vurderes etablert på flere punkter i området, se forslag i kart.	2
• Landingsplass for kajakk etableres på egnet sted. Det er flere alternativer. Strandeng bør unngås, ellers bør del av strandeng med mye stein og større toleranse for slitasje velges.	2
• Stinett som danner rundtur i friluftsområdet er aktuelt. For det meste kan sti legges naturlig i terrenget. Svartorstrandskogene og vegetasjonsskledde deler av strandengene bør unngås. Maurtue på en av høydene bør også unngås. Sti kan trolig etableres uten noen form for dekke, i alle fall på deler med bart fjell.	2

TILTAK FOR NATURTYPER OG ANDRE NATURVERDIER

5. Informasjon om naturverdier	
• Informasjon om de to truede naturtypene Svartorstrandskog og Strandeng bør tas med, og gjerne noen av «nøkkelartene» som finnes her slik at folk kan se disse ved besøk på øya. Gjerne bilder	2

<p>av klourt, skjoldbærer og svartor med grov sokkel. Verdien av gamle trær og litt om ask og bakgrunnen for at denne er rødlistet kan være interessant. Fremmedartene stillehavsøsters og japansk drivtang er også viktig å ta med, særlig førstnevnte art. Telting og inngrep i svartorstrandskoger bør ikke være tillatt, og generelt bør det tas særlig hensyn til store trær.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det kan ellers være aktuelt å ta med informasjon om hekkende arter og hensyn til disse, samt informasjon rundt mange av de rødlistede sjøfuglene som finnes i området generelt. Situasjonen for disse med mange utfordringer kan vurderes å ta med, og gjerne en kobling til plastforsøpling og Friluftsrådets arbeid på dette feltet. 	2
<p>6. Skog og vegetasjon</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • En av reguleringsbestemmelsene er at landskapets karakter og vegetasjon skal bevares • Generelt vurderes det som at kun mindre rydding og tynning av trær og busker kan gjennomføres, og nødvendig hogst for å kunne gjennomføre enkle tilrettelegginger og tiltak. • Hogst i naturtyper unngås. Unntak kan være fjerning av greiner og lignende i mindre omfang i kanter el.l. • Generelt er det en del tett einer og delvis død einer, og tynning av disse er akseptabelt. • Søyleeinere bør bevares. Tradisjonelt ble disse bevart i kulturlandskapet, siden de ble benyttet til ulike typer emner (gjerdestoler, hesjestaur mm). Store søyleeinere er ofte gode hekkeplasser for mange arter av spurvefugler. Ett sted er det tett einerkratt som bør tynnes ganske kraftig, se figur 20 og 23. • All nødvendig beskjerping av verdifulle trær som skal bevares skal skje på vinterstid. • Ved hogst og tynning bør materiale legges til ved i grillhytte, mens greiner bør brennes på et fåtall steder. Brenneplasser bør helst være i blåbærskog i en viss avstand fra store trær som skal bevares. 	1 2 2
<p>7. Svartorstrandskog (1 og 7 hhv. ca. 700 m² og 100 m²)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Det bør spesifiseres at telting og inngrep ikke er tillatt i disse. 1 er særlig utsatt for opphopning avfall siden sjøvannet går inn her tidvis. Asketrær i lokalitet 1 er små og utsatte. Tidvis fuktig mark som er mindre attraktiv for telting mm. 	2
<p>8. Hagemark (2, ca. 570 m²)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Begrenset artsmangfold sammen med relativt unge bjørketrær tilsier at planlagte inngrep og bruk i liten grad reduserer naturmangfoldet i området. • Bjørketrærne i denne lokaliteten bør i hovedsak spares og få videreutvikle seg • Dersom beitebruken opphører eller reduseres bør beitingen erstattes med slått. Slått med ryddesag annethvert år, etter 10. juli, med fjerning av graset etter 2-3 dagers tørke, vil opprettholde dagens feltsjikt uten oppslag av busker og trær. Mengde høy vil bli begrenset og kan brennes eller pakkes i 1000 l vedsekker for bruk • På noen sikt bør enkelte nye bjørketrær få lov til å etablere seg 	1 2
<p>9. Strandenger (3, 4, 6 og 7 hhv. ca. 235 m², 200 m², 90 m² og 50 m²)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dette er i hovedsak strandenger som klarer seg uten skjøtsel • Videreføring av beiting er i utgangspunktet positivt, selv om beitepåvirkningen var begrenset • Tilrettelegging og tiltak bør legges utenom strandengene • Noe økt bruk og slitasje må påregnes, men lokalitetene vil trolig kunne bevares tilnærmet som i dag • I lokalitet 6 og bør det etableres en form for bro, klopp eller løsnings med hoppesteiner (ca. 6-9 m lange strekninger) som del av stinettet, som sikrer at sjøvannet fortsatt får strømmen inn i svartorstrandskogen ved flo sjø. Flere mulige løsninger er aktuelle. Se figur 20 og 21. 	2 1 1
TILTAK FOR KULTURHISTORIE	
<p>10. Kvaløys historie</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om tidligere bosetning og virksomhet på øya kan være aktuelt å ta med i informasjonsskilt • Aktuelle fornminnefelt som skal sjekkes lenger nord på øya kan evt. føre til mer informasjon og relevante forhold å informere om 	2

TILTAK FOR ARTER	
11. Rødlisterarter <ul style="list-style-type: none"> • Bevare asketrær i svartorstrandskog (1) og evt. asketrær som oppdages ellers 	1
12. Problemarter <ul style="list-style-type: none"> • Veitistel bekjempes ved å fjerne rosetter med øvre del av rotsystem, eller ved kapping og fjerning/brenning av stilk med blomst før plantene får ferdige frø. Viktig å prioritere bekjempelse før arten får spredd seg. Kan fjernes hele året men bør prioriteres vår fram til og med juni. Litt mer informasjon om arten og bekjempelse av denne er tatt med i et eget vedlegg. 	1
13. Fremmedarter <ul style="list-style-type: none"> • Friluftsområdet er i en litt spesiell situasjon siden det ikke ble registrert fremmedarter på land. Dersom slike dukker opp er det viktig å sette i gang bekjempelse raskt for å unngå spredning. • Stillehavsøsters • En kartlegging av situasjonen og igangsetting av tiltak raskt anbefales. Omfanget av arten er usikkert her, men de formerer seg raskt ved høy vanntemperatur. I praksis vil plukking og fjerning ned til 2 meters dyp både fjerne det meste av forekomsten (lever grunt) og gjøre bading tryggere for besøkende. • Alle stillehavsøsters som fjernes må leveres eller deponeres til godkjent eller sikkert mottak 	1
UTSTYRSBEHOV: Lett hogst og tynning med motorsag. Ryddesag med skjæreblad kan brukes på mindre busker og trær. Kantklipper/ryddesag, river og høygafler ved eventuell slått (dersom beitepresset blir lavere) Lukespader eller form for hakke for fjerning av veitistel, hansker Vannkikkert til grovkartlegging av stillehavsøsters Snorkleutstyr, oppsamlingsdunker/nett og god håndbeskyttelse ved fjerning av stillehavsøsters Utstyrsbehov for samling av avfall og bygging av bro, gapahuk, grillplass etc. er ikke ført opp	
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen bør evalueres etter 5 år: 2029	

5.3 Bilder for skjøtsel

Figur 21. Bildet viser strandeng (7) foran svartorstrandskog (1). Strek indikerer ca. sted der det bør lages en form for gangbro. Det må sikres at sjøvannet strømmes fritt under denne ved høvann inn til svartorstrandskogen. Dette er et naturlig krysningspunkt og bro vil hindre slitasje på den lille strandenga. Situasjonen er lignende for lokalitet 6, men der er det litt bredere og åpnere. Hoppesteiner kan kanskje fungere her.

Figur 22. Eksempel på to litt større trær av svartor med sokkel (typisk i saltpåvirkede lokaliteter). Svartor er spesielt viktig for mange insektarter, og dermed indirekte viktig for mange fuglearter.

Figur 23. Ett felt med einer er særlig tett (se figur 20), og bør tynnes ganske mye. Ellers bør det bare i begrenset grad gjennomføres tynning, slik at hovedtrekkene i skog og vegetasjon ivaretas.

Figur 24. Veitistel er en problemart som kan øke svært raskt i antall om den får formere seg fritt. Den ble kun funnet helt sør i området.

Figur 25. Fra nordvestre del av området. Lett tynning er aktuelt. En del død einer kan med fordel fjernes. Hogst og tynning er først og fremst aktuelt langs stinett og ved enkle tilrettelegginger.

6 REFERANSER

Artsdatabanken, 2018. *Norsk rødliste for naturtyper 2018*

Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Arnesen, G., Bendiksen, E., Jordal, J.B., Svalheim, E.J., Vandvik, V., Velle, L.G., Øien, D.-I. & Aarrestad, P.A. 2022. *Beskrivelse av kartleggingsenheter i målestokk 1:5000 etter NiN versjon 2.3 – Natur i Norge (NiN) Kartleggingsveileder: 4 (utgave 2): 1–413* Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no>).

Direktoratet for naturforvaltning 2007. *Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006* (oppdatert 2007).

Miljødirektoratet 2024. *Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209 | 2024.*

Miljødirektoratet 2019. *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. Veileder M-1326 | 2019.*

Mo, Bjørn. Viltforvalter hos Statsforvalteren i Rogaland.

Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.*

Norconsult, 2023. *Planbeskrivelse. Plan R187 Detaljregulering for Kvaløy.*

Norderhaug, A. m.fl. *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget 1999.* <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Puschmann, O. 2005: *Nasjonalt referansesystem for landskap - Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. 10/05:204.*

Kilder på internett

Artikkel om veitistel: <https://www.nibio.no/nyheter/slar-alarm-om-veitistelen>

Artsdatabanken: <http://www.artsdatabanken.no>

Artsdatabanken, Rødliste for arter 2021:

https://artsdatabanken.no/Files/41901/Norsk_r_dliste_for_arter_2021

Fremmedartslista 2023:

<https://artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023?TaxonRank=tvj>

Kulturminnesøk: <https://www.kulturminnesok.no/>

Naturbase: <https://geocortex01.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

NGU: <http://www.ngu.no>

NIBIO. Kilden Arealinformasjon: <https://kilden.nibio.no>

Nibios plantevernleksikon: <https://www.plantevernleksikonet.no/l/oppslag/1617/>

Norge i bilder: <https://norgeibilder.no/>

Temakart Rogaland: www.temakart-rogaland.no

Vedlegg Metode for å bekjempe veitistel

Veitistel er en 2-årig plante som opptrer som ugras i eng og beitemark, og den bli opp til 150 cm høy. Den har lange stikkende torner og blomstrer fra juli-september. Arten kan formere seg eksplosivt, og bør tas tak i så tidlig som mulig for å unngå spredning. Gjennomsnittlig antall frø per plante er 2800. Veitistelen har pælerot. Veitistel er lite forenelig med friluftsliv, beitebruk og bevaring av kulturmark.

Det ble i 2023 kun registrert unge planter ett sted i området. Disse plantene vil produsere frø i 2024, og det er svært viktig å bekjempe plantene før de får modne frø. Plantene som er i andre året vil dø etter at de har satt frø. Det er sannsynlig at planten kan finnes andre steder i området, og om den oppdages bør den bekjempes på alle steder.

Store planter kan slås og stilk med blomster fjernes og/eller brennes slik at frø ikke får utvikle seg ferdig. Med et mindre antall planter som her er det også overkommelig og trolig mindre arbeidskrevende å fjerne alle rosetter tidlig i sesongen (april-juni). Rota kan da kappes like under jordoverflate – så lenge alle grønne plantedeler tas med vil rota tørke ut uten ny vekst. Unge rosetter vil være synlige hele året, men fjerning før disse får vekst for mye på våren er enkleste håndtering når det er mindre mengder planter som skal fjernes.

Artikkel om veitistel: <https://www.nibio.no/nyheter/slar-alarm-om-veitistelen>

Nibios plantevernleksikon: <https://www.plantevernleksikonet.no/l/oppslag/1617/>